

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeusjärjestelmän vakaa ja luotettava toiminta on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu luottamukseen ja yhteistoimintaan.

Yhteiskunnan monimuotoistuminen ja moniarvoistuminen, syvenevä kahtiajakautuminen sekä toiminnan siirtyminen tietoverkkoihin luovat haasteita myös hyviksi ja tarkoituksenmukaisiksi koetuille lainsäädäntöratkaisuille. Kasvatvat erot voivat myös olla haaste kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumiselle. Muutoksessa on entistäkin tärkeämpää huolehtia oikeusjärjestelmän selkeydestä, oikeusturvasta, tarvittavien lainsäädäntöratkaisujen johdonmukaisuudesta sekä kansalaisten osallistumismuotojen monipuolisuudesta ja heikommassa asemassa olevien suojasta. Yritystoiminnassa kansainvälistyminen koskee enenevässä määrin myös pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Lainsäädäntöratkaisuilta edellytetäänkin nyt monella sektorilla ennakkoluulotonta ja innovatiivista uutta ajattelua.

Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen toimintakyvystä huolehditaan. Luodaan edellytyksiä sille, että oikeudenhoidon resursseja voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti muun muassa siten, että tuomioistuinten käsiteltäväksi päätyvät vain ne asiat, joissa on todellista oikeussuojan tarvetta. Voimavarojen käytön kannalta merkitystä on myös sillä, miten joustavasti tuomioistuin voi valita tarkoituksenmukaisimman ratkaisukokoonpanon.

Valtion talous kärsii hitaan kasvun, tuotantorakenteen muutoksen sekä väestön ikääntymisen epäsuotuisista vaikutuksista. Työttömien määrä, kotitalouksien velkaantumisaste ja tulottomien kotitalouksien määrä ovat jatkaneet kasvuaan eikä merkittävää muutosta ole nähtävissä. Tämä yleinen heikko taloudellinen tilanne heijastuu koko oikeuslaitoksen toimintaan. Asia- ja velallismäärät kasvavat, mikä vaikuttaa työmääriin ja toiminnan kustannuksiin. Uusien maksuhäiriömerkintöjen ja luottotietorekisteriin merkittyjen henkilöiden määrä on pitkään ollut kasvussa.

Euroopan turvapaikanhakijakriisin vuoksi turvapaikkaa hakevien määrä on myös Suomessa kasvanut merkittävästi.

Tuomioistuinlaitoksen toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen, turvapaikka-asiamäärien lisääntyminen, yhä monimutkaistuvampi oikeudellinen sääntely, EU-oikeuden merkityksen lisääntyminen tuomioistuinten toiminnassa ja erityisalojen syvällistä asiantuntemusta vaativien asioiden lisääntyminen asettavat tuomioistuinten toiminnalle suuria haasteita.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan toimintaympäristön ulkoiset muutokset kuten kansainvälistä suojelua hakevien turvapaikanhakijoiden määrän kasvu, väestön ikään-tyminen, heikentyneestä taloustilanteesta aiheutuva syrjäytyminen ja asiakaskunnan kansainvälistyminen lisäävät

oikeudellisen palvelun tarvetta ja edellyttävät oikeusavulta ja yleiseltä edunvalvonnalta aiempaa laajempaa asiantuntemusta.

Ulosoton asia- ja velallismäärät ovat edelleen korkealla tasolla. Yhteiskunnan heikon taloudellisen tilanteen arvioidaan heijastuvan ulosottolaitoksen toimintaan kasvattamalla asia- ja velallismääriä sekä toiminnan kustannuksia.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina vakaana ja kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tulleiden rikosten määrässä ei tapahtunut v. 2015 suuria muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Rikosten määrä väheni 1,1%. Vuonna 2015 tietoon tuli kaikkiaan 33 900 pahoinpitelyrikosta, mikä oli 2,9 % enemmän kuin v. 2014. Törkeät pahoinpitelyt vähenivät 5 %. Raiskausrikoksia tuli tietoon 1 052, mikä on 4,3 % edellistä vuotta enemmän. Lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt vähenivät 13,1 %.

Poliisille ilmoitettujen seksuaalisten ahdistelujen määrä on selvästi lisääntynyt. Suurelta osin tämä johtuu v. 2014 voimaan tulleesta lainmuutoksesta, jonka myötä ahdisteluja on voitu tutkia omalla rikosnimikkeellä.

Henkirikoksia tuli tietoon 96 v. 2015. Kymmenen viime vuoden keskiarvo on ollut 109. Henkirikollisuus on viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana selvästi vähentynyt, vaikkakin vuotuiset vaihtelut ovat olleet suuria. Henkirikosten pääosa liittyy Suomessa keski-ikäisten työelämän ulkopuolella olevien miesten keskinäisiin alkoholinkäyttötilanteisiin.

Oikeusministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat. Kansalaiset osallistuvat ja vaikuttavat valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkinen hallinto on avoin ja herättää luottamusta.
- Oikeusjärjestelmä muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta. Lainsäädäntö on selkeää.
- Lainsäädäntö mahdollistaa kansalaisten toiminnan ja valinnan vapauden ja siten lisää toimeliaisuutta ja hyvinvointia.
- Heikomman osapuolen suojasta huolehditaan.
- Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä.
- Oikeusturva toteutuu käytännössä.
- Rikosvastuu toteutuu tehokkaasti. Rikollisuus ja sen haitat vähenevät, turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Oikeusministeriön hallinnonalan toiminnalliset tulostavoitteet

- Valtioneuvostossa noudatetaan hyvän lainvalmistelun menettelytapoja.
- Organisaatorakenne ja toimitilaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja samalla tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista.
- Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan.
- Tietojärjestelmät ovat käyttäjäystävällisiä ja tukevat toimintaa.
- Kokonaisarkkitehtuuria noudatetaan ja yhteisiä alustoja hyödynnetään.
- Hallinnonalan sisäinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö ja kehittäminen lisäävät toiminnan vaikuttavuutta.

Hallinnonalan vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita toteuttavat keskeisimmät toimenpiteet esitetään luvuissa 25.01, 25.10, 25.20, 25.30 ja 25.40.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Oikeusministeriö on tehnyt tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosille 2016—2019. Suunnitelma sisältää 30 tavoitetta ja niihin liittyviä toimenpiteitä, joilla edistetään sekä henkilöstön että kansalaisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Osana suunnitelmaa oikeusministeriö laatii mallin hallinnonalalle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemiseksi. Suunnitelmien tulee olla valmiina vuoden 2017 alussa ja niihin tulee sisällyttää muun muassa arvio tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta, tasa-arvolain mukainen palkkakartoitus sekä toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi viranomais- ja työnantajatoiminnassa ja koulutuksen järjestämisessä.

Rikosseuraamuslaitoksessa otetaan huomioon naisvankien toiminnalliset tarpeet ja kehitetään nais erityistä toimintaa, kuten naisille suunnattua ohjelmatoimintaa ja perhetyötä. Naisvankien suunnitelmallista vapauttamista avolaitosten ja valvotun koevapauden kautta edistetään. Osana Rikosseuraamuslaitoksen toimitilarakenteen kehittämistä tavoitteena on käynnistää Hämeenlinnan vankilan peruskorjaushanke, jonka myötä Hämeenlinnan vankilasta tulisi jatkossa kokonaan naisvankien tarpeet huomioon ottava suljettu vankila.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2015—2017

	v. 2015	v. 2016	v. 2017	Muutos 2016—2017	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	125 074	130 276	126 688	-3 588	-3
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 675	21 608	21 100	-508	-2
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 361	7 457	7 352	-105	-1
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 459	6 941	6 695	-246	-4
20. Erityismenot (arviomääräraha)	10 923	11 032	19 032	8 000	73
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	295	295	245	-50	-17
22. Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	1 935	2 184	249	13

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017	
				1000 €	%
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	57 202	56 494	43 705	-12 789	-23
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	4 397	6 444	8 305	1 861	29
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	18 762	18 070	18 070	—	0
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	393 080	418 732	425 813	7 081	2
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 009	9 017	8 869	-148	-2
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 909	15 386	13 411	-1 975	-13
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	247 976	262 764	262 615	-149	0
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 076	60 765	62 618	1 853	3
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	65 110	70 800	78 300	7 500	11
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	103 723	110 922	105 847	-5 075	-5
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 723	110 922	105 847	-5 075	-5
30. Syyttäjät	46 223	46 992	46 096	-896	-2
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 223	46 992	46 096	-896	-2
40. Rangaistusten täytäntöönpano	234 321	216 826	219 221	2 395	1
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	228 921	211 426	213 821	2 395	1
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	5 400	5 400	5 400	—	0
50. Vaalimenot	17 590	2 681	8 453	5 772	215
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	17 590	2 681	8 453	5 772	215
Yhteensä	920 011	926 429	932 118	5 689	1
Henkilöstön kokonaismäärä	9 027	8 867	8 920		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Toiminta-ajatuksensa mukaisesti oikeusministeriö luo oikeuspolitiikan linjoja ja kehittää säädöspolitiikkaa osana valtioneuvostoa sekä ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa jokainen voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2017.

Perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat. Kansalaiset osallistuvat ja vaikuttavat valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkinen hallinto on avoin ja herättää luottamusta.

Jatketaan Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen valmistelua siten, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle syksyllä 2017.

Valmistellaan hallituksen esitys EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämistä tarkistuksista henkilötietolakiin siten, että esitys voidaan antaa eduskunnalle keväällä 2017, ja koordinoidaan muun kansallisen lainsäädännön tarkistamistyötä.

Jatketaan vaikuttamista EU:n toimielinten asiakirjojen julkisuutta koskevan lainsäädännön avoimuusmyönteiseen soveltamiseen sekä hyvää hallintoa EU:n toimielimissä koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi.

Edistetään perusoikeuksien ja demokratian toteutumista. Vuoden 2017 aikana koordinoidaan valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeuspoliittisen sekä demokratiapoliittisen toimintaohjelman toteutumista.

Edistetään kielellisiä oikeuksia. Valmistellaan valtioneuvoston kielikertomus vuoden 2017 aikana. Toteutetaan yhdenvertaisuutta edistäviä hankkeita. Edistetään hyviä suhteita erityisesti uusien maahanmuuttajien vastaanottopaikkakunnilla.

Parannetaan vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. Käynnistetään uuden kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan toiminta.

Kehitetään kansalaisten osallistumismahdollisuuksia. Ylläpidetään ja kehitetään eteenpäin demokratiaverkkopalveluita.

Edistetään saamen kielen ja kulttuurin asemaa. Tarkoituksena on saattaa loppuun pohjoismaisen saamelaisopimuksen valmistelu vuoden 2017 alussa.

Oikeusjärjestelmä muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta. Lainsäädäntö on selkeää.

Lainvalmisteluohjeistusta kehitetään jatkamalla työtä hallituksen esitysten laatimisohjeen uudistamiseksi.

Valtioneuvostossa laaditut säädösehdotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta.

Lainsäädäntö mahdollistaa kansalaisten toiminnan ja valinnan vapauden ja siten lisää toimeliaisuutta ja hyvinvointia.

Jatketaan osakeyhtiölain muutostarpeiden selvittämistä tavoitteena antaa hallituksen esitys v. 2017.

Selvitetään ns. purkavaan lisärakentamiseen liittyvät asunto-osakeyhtiölain muutostarpeet tavoitteena antaa hallituksen esitys v. 2017.

Heikomman osapuolen suojasta huolehditaan.

Jatketaan lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lain uudistamista tavoitteena antaa hallituksen esitys syksyllä 2017.

Selvitetään lunastuslain muutostarpeet tavoitteena antaa hallituksen esitys v. 2017.

Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä.

Hallinnonalan kaikki viisi isoa ict-kehittämishanketta ovat käynnissä v. 2017. Myös olemassa oleviin tietojärjestelmiin kohdistuu kehittämis- ja uusimistarpeita.

Valmistaudutaan tietoliikenneverkon uusimiseen ja virastoverkoston muutoksiin sekä siirtymiseen valtion yhteiseen työasemamalliin.

Laaditaan menetelmät ja tekniset edellytykset yhtenäisten sähköisten asiointipalveluiden kehittämiseksi ja huolehditaan yhteisten palvelujen käytön koordinoinnista. Huolehditaan ict-hankkeiden kokonaisarkkitehtuurista, yhteentoimivuudesta ja hankkeiden etenemisestä.

Oikeusturva toteutuu käytännössä.

Oikeusturvaa kehitetään ja sopeutetaan kiristyviin talouden reunaehtoihin v. 2013 valmistuneen vuosille 2013—2025 laaditun oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja siitä tehtyjen linjausten pohjalta.

Jatketaan hallintoasioiden oikeudenkäyntimenettelyä koskevan uudistuksen valmistelua siten, että se voidaan toteuttaa tämän vaalikauden aikana.

Jatketaan rikosprosessin keventämistä koskevan sääntelyn kehittämistä tavoitteena hallituksen esitys v. 2017.

Keskitetään riidattomat velkomusasiat ja eräät muut siviilioikeudelliset asiat (ns. summaariset asiat) muutamaan käräjäoikeuteen tavoitteena antaa hallituksen esitys keväällä 2017.

Kehitetään julkisen oikeusavun oikeudellista neuvontaa, sähköistä asiointia ja vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä v. 2015 valmistuneen oikeusavun kokonaissuunnitelman mukaisesti. Kokonaissuunnitelman toimenpideohjelma laaditaan v. 2016. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa palveluja tuotetaan nykyistä asiakaslähtöisemmin, monipuolisemmin eri palvelukanavia ja menetelmiä hyödyntäen niin että palvelut ovat helposti kansalaisen saavutettavissa.

Osallistutaan ulosoton rakenneuudistushankkeen (URA) toteutukseen. Jatketaan tarvittavia lainsäädäntötoimia ja virkaehtosopimusneuvotteluja.

Rikosvastuu toteutuu tehokkaasti. Rikollisuus ja sen haitat vähenevät, turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Annetaan v. 2017 hallituksen esitys sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamiseksi tarkoituksena laajentaa sakkomenettelyn soveltamisalaa.

Korruption vastaisia toimenpiteitä toteutetaan v. 2016 laaditun strategian mukaisesti.

Oikeusministeriö toimii korruption vastaisen työn koordinaatioviranomaisena. Tavoitteena on edelleen lisätä keskeisten viranomaisten ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä ja tietoisuutta korruptiosta.

Kriminaalipolitiikan tietopohjaa vahvistetaan edistämällä kriminologista tutkimusta ja sen sovellettavuutta. Tehostetaan kriminaalipolitiikan ja eri rikosentorjuntamenetelmien vaikuttavuutta koskevan tiedon keräämistä ja analysointia sekä edistetään tutkimustiedon hyödyntämistä päätöksenteossa.

Paikallista rikosentorjuntaa ja asuinalueiden turvallisuutta kehitetään v. 2016 valmistellun rikosentorjuntaohjelman mukaisesti. Asuinalueiden turvallisuuden ja viihtyisyyden parantamiseksi edistetään asukkaiden osallisuutta ja kansalaisvaikuttamista.

Rikoksen uhreille tarjottavat tukipalvelut järjestetään uhridirektiivin edellyttämällä tavalla yhteistyössä sosiaali- ja terveyshallinnon ja palveluita tuottavien järjestöjen kanssa.

Seurataan palvelutuotannon rahoittamiseksi käyttöön otetun rikosuhrimaksun toteutumista ja kehitetään siihen liittyvää valtionavustusjärjestelmää.

Valmistellaan hallituksen esitys sakon muuntorangaistuksen aloittamistehtävien siirrosta Rikosseuraamuslaitokselle.

Valmistellaan hallituksen esitys ensikertaisuutta koskevien säännösten käyttöalaa koskevan selvityksen pohjalta.

Tehostetaan ehdollista rangaistusta valmistelemalla säännökset, joilla laajennetaan ehdollisen rangaistuksen oheisseuraamusten käyttöalaa.

Uudistetaan henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia ROTI-järjestelmän käyttöönoton edellyttämällä tavalla.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilömuutosten tuki

Käräjäoikeuksien määrää on tarkoitus vähentää nykyisestä 27:stä. Uudistuksen tavoitteena on lisätä tehokkuutta ja hyödyntää samalla tuomarien osaamista aiempaa monipuolisemmin. Uudistus tulisi voimaan viimeistään vuoden 2019 alussa. Summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittämistä valmistellaan. Oikeusaputoimistojen rakennetta uudistetaan. Tavoitteena on keventää ja selkeyttää hallintoa, jotta voimavaroja voidaan kohdentaa nykyistä enemmän asiakastyöhön. Kuudesta oikeusapupiiristä muodostetaan kuusi virastoa. Piirit jakautuvat rinnakkain toimiviin oikeusapu- ja edunvalvontatoimistoihin. Uudistuksessa ei ole tarkoitus tehdä muutoksia toimipaikkoihin. Ennen uudistusta oikeusaputoimistojen määrä on 27. Oikeusaputoimistojen rakenne uudistuu 1.10.2016. Ulosottoimen rakenneuudistusta jatketaan. Tarkoituksena on organisoida ulosottolaitos yhdeksi virastoksi. Samalla valmistellaan säännökset täytäntöönpanotehtävien jakamiseksi uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaativuuden mukaan. Uudistusta tukee myös asiankäsittelyn automatisointi ja sähköisen asioinnin käyttömahdollisuuksien lisääminen. Rakenneuudistus tulisi voimaan vuoden 2018 loppuun mennessä. Rikosseuraamuslaitoksen rakenteellisia ja toiminnallisia tehostamistoimia jatketaan. Hallinnonalan kirjanpitoyksikkörakennetta uudistetaan siten, että ministeriön kirjanpitoyksiköstä eriytetään syyttäjälaitos, ulosottolaitos ja Oikeusrekisterikeskus omiksi kirjanpitoyksiköikseen 1.10.2016 alkaen. Vuonna 2017 toteutetaan hallinnonalan uudistetun vuosia 2017-2020 koskevan henkilöstöstrategian ensimmäiset toimenpiteet ja vahvistetaan

henkilöstösuunnittelua erityisesti jo päätettyjen ja tulevien rakenneuudistusten toteuttamiseksi. Lisäksi vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja keskinäistä arvonantoa erityisesti toimintatapa-, toimitila- ja rakennemuutoksissa.

Tietoja henkilöstöstä

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	247	240	235
Työtyytyväisyysindeksi	3,7	3,7	3,7
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,8	8,5	7,0
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	199	200	200
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,6	8,0	8,0

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen sekä oikeusministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	21 980	22 008	21 500
Bruttotulot	487	400	400
Nettomenot	21 493	21 608	21 100
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 174		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 356		

Määrärahan arvioitu käyttö (HTV)

	htv	%
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	17	7
Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	62	26
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	46	20
EU- ja kansainväliset asiat	22	9
Ministeriön muut erityistehtävät	17	7

	htv	%
Ministeriön sisäinen hallinto	36	15
Palkallinen poissaolo	35	15
Yhteensä	235	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rikosuhripalvelujen valtionavun hallinnointi (0,5 htv)	80
Säästöjen VNHY-osuuden palautus momentilta 23.01.01	153
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-14
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-82
Palkkaliukumasäästö	-80
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-131
Toimintameno-säästö (HO 2015)	-260
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-174
Yhteensä	-508

2017 talousarvio	21 100 000
2016 II lisätalousarvio	-174 000
2016 talousarvio	21 608 000
2015 tilinpäätös	22 675 000

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 352 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsiasiavaltuutetun toimiston, tasa-arvovaltuutetun toimiston, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, tietosuojavaltuutetun toimiston, onnettomuustutkintakeskuksen, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan, tietosuojalautakunnan sekä Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei ole otettu huomioon tietoyhteiskunta- ja tietosuojalautakuntien (917/2014) 305 §:ssä säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä hallinnon, yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä edistää Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksymän lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumista. Lapsiasiavaltuutettu raportoi YK:n lapsen oikeuksien komitealle, valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Lapsiasiavaltuutettu tekee aloitteita ja selvityspyyntöjä havaitsemistaan puutteista. Lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii lapsiasianeuvottelukunta.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu antaa tietoja tasa-arvolaista ja sen soveltamisesta sekä seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Tasa-arvovaltuutettu antaa ohjeita ja neuvontaa

sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella syrjintää epäilevälle, selvittää syrjintäkieltojen rikkomistapauksia ja pyrkii lisäämään tietoisuutta tasa-arvolakiin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista. *Yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta* toimii yhdenvertaisuusvaltuutetun johdolla ja edistää viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyötä syrjintään puuttumisessa ja yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen vaikuttavuustavoitteina on varmistaa yhtäläinen osallistuminen niin, ettei esimerkiksi henkilön sukupuoli, alkuperä, vammaisuus, ikä, seksuaalinen tai sukupuolinen suuntautuminen tai vakaumus vaikuta hänen mahdollisuuksiaan rajoittavasti.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta käsittelee ja ratkaisee yhdenvertaisuuslain sekä naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain mukaan sille kuuluvat asiat.

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on käsitellä ja ratkaista henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyä koskevat asiat siten kuin henkilötietolaissa (523/1999) ja luottotietolaissa (527/2007) säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johtuvat tehtävät. Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa. Vuonna 2017 tietosuojavaltuutetun toimisto valmistautuu toteuttamaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen voimaantulon edellyttävät muutokset toiminnassaan. Tätä tarkoitusta varten talousarviossa on osoitettu yhden htv:n lisämääräraha ja lisäksi yhden htv:n lisärahoitus kohdennetaan oikeusministeriön pääluokan sisältä.

Tietosuojalautakunta käsittelee ja ratkaisee asiat, jotka henkilötietolain mukaan kuuluvat sen päätettäväksi sekä seuraa henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kehittämistarvetta ja tekee tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuositusten toteutumista.

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipoliittikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipoliittikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	8 173	7 857	7 752
Bruttotulot	180	400	400
Nettomenot	7 993	7 457	7 352
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 958		

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 326		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Lapsiasiavaltuutetun toiminta			620
Tasa-arvovaltuutetun toiminta			1 000
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta			1 400
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta			200
Lapsiasianeuvottelukunta			20
Tietosuojavaltuutetun toiminta			1 780
Tietosuojalautakunta			15
Onnettomuustutkintakeskus			1 560
Kriminaalipolitiikan instituutti			530
Palvelukeskusten maksut			227
Yhteensä			7 352

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietosuojavaltuutetun toimisto; EU:n tietosuojauudistuksen toimeenpano			80
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)			-5
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa			5
Palkkaliukumasäästö			-29
Palkkausten tarkistukset			-11
Toimintamenojen tuottavuussäästö			-41
Toimintameno säästö (HO 2015)			-50
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen			-54
Yhteensä			-105

2017 talousarvio	7 352 000
2016 II lisätalousarvio	-49 000
2016 talousarvio	7 457 000
2015 tilinpäätös	7 361 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 695 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon oikeusministeriön asetuksessa oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista tarkoitettuja Oikeusrekisterikeskuksen tuloja.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus toimii oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille. Käytetyimpiä rekisterejä ovat rikosrekisteri, sakkorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri sekä velkajärjestelyrekisteri. Oikeusrekisterikeskus huolehtii sakkoihin,

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus huolehtii hallinnonalan tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa siten kuin palvelusopimuksissa on sovittu. Oikeusrekisterikeskus hoitaa myös hallinnonalan lomakesuunnitteluun liittyviä tehtäviä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	10 788	11 741	13 665
Bruttotulot	7 376	4 800	6 970
Nettomenot	3 412	6 941	6 695
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	0		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	47		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kirjanpitoyksikkörakenteen muutoksesta johtuvat kirjanpitoitehtävät	70
Rikosuhripalveluiden valtionavun hallinnointi	50
Sakkomenettelylain soveltamiseen liittyvät muutokset (vuoden 2016 talousarvion kertaluonteinen määräraha)	-340
Tasokorotus toiminnan turvaamiseksi (siirrot momenteilta 25.01.21, 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01 ja 25.30.01)	200
Valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän (Kieku) käyttöönotto (vuoden 2016 talousarvion kertaluonteinen määräraha)	-135
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-2
Palkkaliukumasäästö	-27
Palkkausten tarkistukset	-1
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-4
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-17
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-40
Yhteensä	-246

2017 talousarvio	6 695 000
2016 II lisätalousarvio	-40 000
2016 I lisätalousarvio	139 000
2016 talousarvio	6 941 000
2015 tilinpäätös	3 459 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 032 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen
- 3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen ja alaikäiselle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneiden kulujen sekä edunvalvojan palkkioiden ja kulujen maksamiseen
- 4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen
- 5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen
- 6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden tulkkauk- ja käännöskulujen maksamiseen
- 7) oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 19 §:n ja 20 §:n mukaisten korvausten maksamiseen
- 8) siirtomenojen maksamiseen yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille arvonnalisäveron määrää vastaavana hyvityksenä
- 9) oikeudenkäyntikulujen maksamiseen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisissa asioissa, joissa yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii avustajana epäillyn syrjinnän uhriksi joutuneen henkilön oikeudenkäynnissä ja on sitoutunut korvaamaan mahdolliset oikeudenkäyntikulut, jos asia hävitään
- 10) rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisten korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rikoslain 10 luvun 11 § 2 momentin mukaiset korvaukset	8 000
Yhteensä	8 000

2017 talousarvio	19 032 000
2016 II lisätalousarvio	2 000 000
2016 talousarvio	11 032 000
2015 tilinpäätös	10 923 142

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 245 000 euroa.

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.05)	-50
Yhteensä	-50

2017 talousarvio	245 000
2016 talousarvio	295 000
2015 tilinpäätös	295 000

22. Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 184 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimisto- ja viestintäjärjestelminä valtavirtatuotteiden käyttöönotosta oikeusministeriön hallinnonalalla aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Oikeusministeriön hallinnonalalla on tarkoitus ottaa käyttöön toimisto- ja viestintäjärjestelminä valtion yhteiset niin sanotut valtavirtatuotteet, kun tällä hetkellä hallinnonalalla on käytössä niistä poikkeavia tuotteita. Hankkeesta on tehty oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön välillä tuottavuuden lisäämistä koskeva yhteistoimintasopimus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (siirto momentilta 28.70.20)	2 184
Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (vuoden 2016 talousarvion siirto momentilta 28.70.20)	-1 935
Yhteensä	249

2017 talousarvio	2 184 000
2016 talousarvio	1 935 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 705 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Budjetointikäytännön muutos (vastaava lisäys momentilla 25.10.50)	-13 000
Valtori (siirto momentilta 28.01.29)	211
Yhteensä	-12 789

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	43 705 000
2016 II lisätalousarvio	-6 500 000
2016 talousarvio	56 494 000
2015 tilinpäätös	57 201 735

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 8 305 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen
- 2) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin
- 3) avustuksiin rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille
- 4) avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle
- 5) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös valtionhallinnon laitosten ja Helsingin yliopiston kanssa rikosentorjuntaan ja rikosentorjunnan arviointiin liittyvistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (enintään)	4 933
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 182
Muut avustukset (enintään)	190
Yhteensä	8 305

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022 lukien
--	------	------	------	------	------	-------------

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	2017	2018	2019	2020	2021	2022 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2017 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2017 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lähisuhdeväkivallan uhreille suunnattu tukipuhelintoiminta (siirto momentille 33.03.04)	-157
Rikosuhripalveluiden valtionapu	2 000
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	18
Yhteensä	1 861

2017 talousarvio	8 305 000
2016 II lisätalousarvio	18 000
2016 I lisätalousarvio	-284 000
2016 talousarvio	6 444 000
2015 tilinpäätös	4 397 245

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 070 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
2017 talousarvio	18 070 000
2016 talousarvio	18 070 000
2015 tilinpäätös	18 762 107

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Tuomioistuinten hyvä ja tehokas toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja

turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisin menettelyin ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää. Riippumattoman tuomioistuinlaitoksen tulee turvata, että jokainen voi yhteiskunnassa luottaa oikeuksiensa toteutumiseen.

Vaikuttavuustavoitteena on, että riita-, rikos- ja hallintolainkäyttöasiat ratkaistaan viivytyksettä, laadukkaasti ja edullisesti. Tuomioistuinten työvälineitä kehitetään käyttäjäystävällisiksi ja toimintaa tukeviksi siten, että oikeudenkäynneissä voidaan mahdollisimman laajasti hyödyntää sähköisiä aineistoja. Työmenetelmät ja toimintatavat voidaan tällöin kehittää sellaisiksi, että ne tukevat asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja laatua. Tuomioistuinten osallistuminen järjestelmien ja työmenetelmien kehitysohjelmaan on ensiarvoisen tärkeää. Uudet työmenetelmät tulee ottaa tehokkaasti käyttöön.

Tuomioistuinten organisaatiota koskevia säännöksiä uudistetaan säätämällä tuomioistuinlaki. Tämä vaikuttaa kokonaisuutena tuomioistuinten toimintaan. Mainittuun lakiin sisältyvän, nykyistä koulutusjärjestelmää täydentävän ja lainkäyttöhenkilöstön koulutusta koskevan uudistuksen tavoitteena on osaltaan turvata lainkäytön laatu. Oikeusasteiden roolien ja tehtävien tulee olla selkeitä. Oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla ensimmäisessä asteessa. Laadukkaasti toimiva ensimmäinen oikeusaste lisää luottamusta ja vähentää tarvetta muutoksenhakuun. Ylempien oikeusasteiden toiminnan tulisi painottua ennakkoratkaisuihin.

Vaikuttavuustavoitteena on, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Käsittelyketjujen ja oikeudenkäyntimenettelyjen tulee määräytyä asioiden laadun ja vaativuuden mukaan. Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännössään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta. Tuomioistuinpalveluiden saatavuuden turvaamiseksi toteutetaan tuomioistuinlaitoksen ja -hallinnon uudelleen organisointia. Suurempien yksikkökokojen avulla turvataan osaamisen vahvistamista, erityisosaamista, laatua ja tuottavuutta. Rakennemuutoksissa pidentyvien etäisyyksien haittoja vähennetään lisäämällä sähköisiä asiointimahdollisuuksia ja paikasta riippumattomia työskentelytapoja.

Vaikuttavuustavoitteena on, että tuomioistuintoiminta on avointa. Tuomioistuinten toiminnasta ja päätöksistä tiedotetaan aktiivisesti.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että jokainen saa tarpeellisen avun oikeudellisen ongelmansa ratkaisuun, vaikka hänen taloudellinen asemansa olisi heikko. Oikeusapua ja yleistä edunvalvontaa tarjotaan siten, että se on kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaista.

Vaikuttavuustavoitteena on, että heikomman osapuolen suojasta huolehditaan. Kansainvälistä suojelua hakevien turvapaikanhakijoiden turvapaikka-asioiden käsittelyä tehostetaan rajaamalla oikeusavun laajuutta, tarkistamalla avustajien kelpoisuusvaatimuksia ja säätämällä kiinteät asiakohtaiset palkkiot avustajan tehtävän hoitamisesta.

Vaikuttavuustavoitteena on, että oikeusturva toteutuu käytännössä. Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Oikeusavun asianajoprosessin toimivuutta kehitetään yhtenäistämällä toimintatapoja. Yleisen edunvalvonnan prosesseja kehitetään parhaiden käytäntöjen mukaiseksi. Kuluttajariitalautakunnan valitusten käsittelyprosessin toiminta- ja menettelytapoja kehitetään. Oikeusaputoimistojen rakennetta uudistetaan ja hallintoa kevennetään keskittämällä talous- ja henkilöstöhallinnon tehtäviä kuuteen virastona toimivaan oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin. Rakennemuutoksen on tarkoitus tulla voimaan lokakuussa 2016.

Vaikuttavuustavoitteena on, että oikeudellinen ongelma ratkaistaan mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. Oikeusaputoimistojen oikeudellista neuvontaa kehitetään asiakaslähtöisemmäksi.

Vaikuttavuustavoitteena on, että neuvontapalvelut ovat helposti saavutettavia. Oikeusaputoimistoihin luodaan monipuolisia oikeudellisen neuvonnan muotoja.

Vaikuttavuustavoitteena on, että sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Oikeusavun ja edunvalvonnan etäpalvelua laajennetaan.

Tietoja henkilöstöstä¹

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	3 139	3 170	3 200
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,1	8,0	8,0
Oikeusaputoimistot ja kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	994	1 019	1 059
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,2	10,0	10,0

¹⁾ Turvapaikanhakijamäärän voimakkaan kasvun vuoksi on kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvaan liittyviä resursseja lisätty oikeusministeriön hallinnonalalla. Sekä tuomioistuinten että oikeusaputoimistojen osalta henkilötyövuosimäärän kasvu selittyy tällä. Henkilöstön työtyytyväisyyttä seurataan vuosittain siten, että vuorovuosina kysely kohdistetaan eri virastoryhmiin.

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 869 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävänä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita sekä antaa

tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhakua vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vuoden 2017 lopussa vireillä olevista valitusasioista (valituslupan saaneet ja suorat valitukset) enintään 70 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista vähintään 33 % on ollut vireillä alle 9 kuukautta, noin 33 % 9—12 kuukautta ja enintään 33 % yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 378	2 450	2 450
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	119	130	130
— julkaistut ratkaisut	106	100	100
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	6,9	7,5	7,5
— valituslupa-asiat	5,2	6,5	6,5
— asiaratkaisut	23,0	20,0	18,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/asia)	3 757	3 674	3 675
— tuottavuus (asia/htv)	33	33	33

Korkeimman oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 320 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	8 941	9 020	8 880
Bruttotulot	6	3	11
Nettomenot	8 935	9 017	8 869
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	757		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	832		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-2
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	19
Palkkaliukumasäästö	-32
Palkkausten tarkistukset	-3

Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	2
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-44
Toimintameno säästö (HO 2015)	-20
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-68
Yhteensä	-148

2017 talousarvio	8 869 000
2016 II lisätalousarvio	-49 000
2016 talousarvio	9 017 000
2015 tilinpäätös	9 009 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 411 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintopäätöksistä tehdyt valitukset ylimpänä oikeusasteena. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolainkäyttöä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä tehtyjä valituksia. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista suurimpia asiaryhmiä ovat ulkomaalaisasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja ympäristö, verotus, valtio-oikeus ja yleishallinto sekä taloudellinen toiminta kuten kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Ulkomaalaisasioista suurin osa koskee hallinto-oikeuden kielteistä ratkaisua turvapaikkaa koskevissa asioissa. Vuonna 2015 saapui 383 turvapaikka-asiaa. Turvapaikka-asioiden määrän oletetaan kasvavan merkittävästi v. 2017. Ulkomaalaisasiat, joissa valituslupaa ei myönnetä, pyritään ratkaisemaan alle 3 kuukaudessa. Valitusluvan saavien ulkomaalaisasioiden osalta tavoitteena on, että käsittelyaika on enintään 10 kuukautta.

Tavoitteena on, että asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 20 % 6—9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti, lähinnä Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua odottavissa asioissa.

Tunnuslukutaulukko

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	4 012	5 500	6 000
— Ulkomaalaisasiat	852	2 400	3 000
— Muut asiat	3 160	3 100	3 000
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	10,8	10,5	7,5
— Ulkomaalaisasiat	7,7	6,0	4,0
— Muut asiat	11,8	11,5	11,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 631	2 650	2 350

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	2015	2016	2017
	toteutuma	arvio	tavoite/arvio
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	42	43	49

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 600 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	10 552	15 396	13 408
Bruttotulot	-4	10	-3
Nettomenot	10 556	15 386	13 411
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 015		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 368		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheen yhdistämiset	-1 800
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-2
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	17
Palkkaliukumasäästö	-39
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-4
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-53
Toimintameno säästö (HO 2015)	-10
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-84
Yhteensä	-1 975

2017 talousarvio	13 411 000
2016 II lisätalousarvio	-67 000
2016 talousarvio	15 386 000
2015 tilinpäätös	10 909 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 262 615 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetusta laista (715/2011) aiheutuviin menoihin ja siirtomenojen maksamiseen asianajajayhdistykselle lain 24 §:n 2 momentin mukaisesti. Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: *Hovioikeuksien* keskimääräisen käsittelyajan osalta tavoitteena on, että alueelliset käsittelyaikaerot eivät pitene. Tavoitteena on myös, että yli vuoden vireillä olleiden asioiden osuus vireillä olevista asioista on alle 7 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja kärjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, että aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Kärjäoikeuksien pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enintään 25 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden.

Rikosasioiden osalta tavoitteena on, ettei minkään kärjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 45 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista. Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon.

Hallinto-oikeuksien osalta tavoitteena on, että alueelliset käsittelyaikaerot eivät pitene.

Ulkomaalaisasiat muodostavat merkittävän osan hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista. Turvapaikka-asiat kuuluvat ulkomaalaisasioiden ryhmään. Tavoitteena on, että turvapaikka-asiat käsitellään joutuisasti siten, että keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa on alle 6 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	9 855	9 500	9 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,1	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 530	1 600	1 600
Tuottavuus (työmäärä/htv)	56	55	55
Kärjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	484 813	460 000	460 000
— Rikosasiat	52 917	55 000	55 000
— Laajat riita-asiat	9 885	10 500	10 500
— Summaariset asiat	343 990	300 000	300 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	4,0	4,0	4,0
— Laajat riita-asiat	9,3	10,0	9,5
— Summaariset asiat	2,7	2,5	2,5
— Velkajärjestelyasiat	6,1	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/työmäärä)	635	650	650
Tuottavuus (työmäärä/htv)	115	120	120

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite/arvio
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	20 002	25 000	27 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,5	7,5	7,5
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 125	1 100	1 100
Tuottavuus (työmäärä/htv)	72	73	73
Vakuutus oikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	6 656	7 000	7 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	13,3	12,0	12,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 206	1 100	1 100
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	63	68	68
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	934	900	900
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,4	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	3 792	4 500	4 500
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	23	20	20
Työtuomioistuim			
Ratkaistut asiat, kpl	144	150	150
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,0	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	6 700	6 400	6 400
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	16	20	20

Tuomioistuinten suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 45,48 milj. euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	251 497	263 264	263 065
Bruttotulot	831	500	450
Nettomenot	250 666	262 764	262 615
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	36 709		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	34 018		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

<i>Yleiset tuomioistuimet</i>	176 000
<i>Hallintotuomioistuimet</i>	55 000
<i>Tietohallinto- ja muut menot</i>	31 615
Yhteensä	262 615

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aineistopankkihanke (AIPA) (siirto momentilta 28.70.20)	3 100
Aineistopankkihanke (AIPA) (vuoden 2016 talousarvion siirto momentilta 28.70.20)	-6 000
Aineistopankkihakkeen (AIPA) istuntosali-infra	3 000
Eurooppalaisen patenttituomioistuimen jäsenmaksu	200
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähanke (HAIPA) (siirto momentilta 28.70.20)	5 680
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähanke (HAIPA) (vuoden 2016 talousarvion siirto momentilta 28.70.20)	-1 441
Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan turvaaminen	-80
Ruuhkautuneet tuomioistuimet	-1 500
Tulojen budjetointimuutokset (vihkimispalkkioiden nettoutus ja tuomioistuinmaksutulojen poistojen nettobudjetointi tulotilille)	-240
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistämiset	900
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-58
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	226
Palkkaliukumasäästö	-796
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	1
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 209
Toimintameno säästö (HO 2015)	-180
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-1 752
Yhteensä	-149

2017 talousarvio	262 615 000
2016 II lisätalousarvio	-1 526 000
2016 talousarvio	262 764 000
2015 tilinpäätös	247 976 000

04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 62 618 000 euroa.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Määrärahaa saa käyttää myös holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (575/2008) tarkoitettujen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin nettobudjetoinnissa ei ole otettu huomioon holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 §:ssä tarkoitettuja yleisen edunvalvonnan päämiehen varoista perittäviä palkkioita ja korvauksia.

Selvitysosa: Oikeusaputoimistoihin arvioidaan saapuvan 55 000 asiaa v. 2017 (v. 2015 48 600 asiaa ja v. 2016 arvio 50 000 asiaa). Kansainvälistä suojelua hakevien turvapaikanhakijoiden oikeusapupäätöksiä arvioidaan tehtävän 10 000 v. 2017 (v. 2015 8 400 ja v. 2016 arvio 10 000). Oikeusaputoimistojen jonotusajan tavoite on keskimäärin 11 päivää v. 2017 (v. 2015 ja v. 2016 arvio 12 päivää).

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

Oikeusaputoimistoihin v. 2015 saapuneista asioista 85 % oli siviili- ja hallintoikeudellisia asioita ja 15 % rikosasioita. Kansainvälistä suojelua hakevien turvapaikanhakijoiden turvapaikka-asioiden ja perheen yhdistämisasioiden määrä on kasvanut merkittävästi. Tavoitteena on, että oikeusaputoimistojen käsiteltäväksi tulevia turvapaikka-asioita on 5 000 v. 2017 (v. 2015 145 asiaa ja v. 2016 tavoite 2 000 asiaa).

Oikeusaputoimistojen yleisen edunvalvonnan palveluja ostetaan kunnilta ja yksityiseltä palveluntuottajalta silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelun osuus on 12 % v. 2017 (v. 2015 ja v. 2016 arvio 11 %).

Kuluttajariitalautakuntaan arvioidaan saapuvan 6 500 asiaa v. 2017 (v. 2015 5 700 ja v. 2016 arvio 6 500 asiaa). Tavoitteena on, että valitusten kokonaiskäsitelyaika on alle 9 kk v. 2017.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusaputoimistoille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2017:

Oikeusapu

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite
Käsitellyt asiat, kpl	48 399	50 038	55 000
Oikeusapuohjaus, kpl	2 457	8 000	8 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	31 526	39 500	44 500
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	113	125	130
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	476	490	505

Yleinen edunvalvonta

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	37 331	38 100	38 900
— oikeusaputoimisto edunvalvojana	33 496	34 000	34 800
— edunvalvonta ostopalveluna	3 835	4 100	4 100
Taloudellisuus (bruttomeno/päämies)	840	843	845
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	61	61	61

Kuluttajariitalautakunta

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	5 608	6 400	6 400
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	394	352	354
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	175	202	208
Kokonaiskäsitelyaika, kk	10,4	9,2	8,7

Yleisen edunvalvonnan palveluista lain 575/2008 mukaisesti perittävinä palkkioina arvioidaan kertyvän noin 23 300 000 euroa momentille 12.25.15. Edunvalvontapalkkioiden määrä vastaa noin 70 % yleisen edunvalvonnan kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	65 783	65 965	67 818
Bruttotulot	5 272	5 200	5 200
Nettomenot	60 511	60 765	62 618
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	22 732		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	22 297		

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 759	3 700	3 800
— muut tuotot	73	-	-
Tuotot yhteensä	3 832	3 700	3 800
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 609	6 500	6 600
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 777	-2 800	-2 800
Kustannusvastaavuus, %	58	57	58

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Liiketaloudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 528	1 530	1 620
— muut tuotot	23	-	-
Tuotot yhteensä	1 551	1 530	1 620
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 825	1 700	1 800
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-274	-170	-180
Kustannusvastaavuus, %	85	90	90

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Yleisen edunvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	23 227	23 300	23 300
— muut tuotot	1	-	-
Tuotot yhteensä	23 228	23 300	23 300
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	23 228	23 300	23 300
Tuotot yhteensä	23 228	23 300	23 300
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	30 038	30 000	30 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 810	-6 700	-6 700
Kustannusvastaavuus, %	77	78	78

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.05)	-20
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistämiset	2 750
Yleisen edunvalvonnan bruttobudjetointi	312
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-45
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	13
Palkkaliukumasäästö	-219
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-44
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-300
Toimintameno säästö (HO 2015)	-90
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-504
Yhteensä	1 853

2017 talousarvio	62 618 000
2016 II lisätalousarvio	1 109 000
2016 talousarvio	60 765 000
2015 tilinpäätös	60 076 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 78 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 1 400 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Oikeusapu ja puolustus	71 100 000
Asiantuntijan avustaminen	200 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	2 100 000
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500 000
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	1 400 000
Yhteensä	78 300 000

Vuonna 2015 yksityiset oikeusavustajat hoitivat noin 33 719¹ oikeusapuasiasiaa. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti (64 %) ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Kansainvälistä suojelua hakevien turvapaikanhakijoiden oikeudellisena avustajana oli pääasiassa yksityinen avustaja (97 %) v. 2015. Turvapaikanhakijoiden oikeusapupäätöksiä on arvion mukaan 10 000 v. 2016 ja v. 2017. Yksityiset oikeusavustajat hoitavat noin 5 000 turvapaikka-asiasiaa v. 2017 (v. 2016 8 000 asiaa). Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 2,1 milj. euroa v. 2015. Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 8,1 milj. euroa v. 2015. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 1,3 milj. euroa v. 2015.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvonlisäveromenojen budjetoitikäytännön muutos (vastaava vähennys momentilla 25.01.29)	13 000
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheen yhdistämiset	-5 500
Yhteensä	7 500

2017 talousarvio	78 300 000
2016 II lisätalousarvio	4 300 000
2016 talousarvio	70 800 000
2015 tilinpäätös	65 109 777

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Oikeusministeriö asettaa ulosottolaitokselle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi keskeisimmät toimenpiteet vuodelle 2017:

Vaikuttavuustavoitteena on, että sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Vuonna 2017 keskitytään kansalaisille ja sidosryhmille suunnattujen sähköisten palveluiden kehittämiseen ja rakentamiseen osana ulosottoimen rakennemuutoshanketta (URA).

Vaikuttavuustavoitteena on, että taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet vähentyvät. Vuonna 2017 painotetaan viranomaisyhteistyötä. Ulosoton erikoisperinnän toiminta pidetään valtakunnallisena ja harmaan talouden torjuntaa kehitetään osana rakennemuutusta.

¹ Tilastoitu yhtenä asiana. Yhden asian käsittely voi sisältää useamman käsittelyn esim. käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

Vaikuttavuustavoitteina ovat, että oikeusturva toteutuu käytännössä sekä yhteiskunnassa on hyvä maksumoraali ja luottoyhteiskunta on toimiva. Tavoitteiden saavuttamiseksi toimitaan yhdenmukaisesti ja ennustettavasti sekä huolehditaan perinnän tuloksellisuudesta. Ulosottolaitoksen yhdenmukaista työtapaa edistetään muun muassa koulutuksella. Tuloksellisuuden varmistamiseksi erityisesti realisointiprosessien tarkoituksenmukaisuuteen ja riittävään resurssointiin panostetaan.

Oikeusministeriö asettaa ulosottolaitokselle seuraavat toiminnalliset tuloksellisuustavoitteet ja niiden toteuttamiseksi seuraavat keskeisimmät toimenpiteet vuodelle 2017:

Vaativat tapaukset on hoidettu laadukkaasti ja asiakkaiden yhdenvertaisuus on toteutunut. Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Organisaatorakenne ja toimipaikkaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista. Tietojärjestelmät ovat käyttäjystävällisiä ja tukevat toimintaa. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ulosottoimen rakennemuutoksessa edetään tietojärjestelmien, työnkulkujen, organisaation ja lainsäädännön muutosten suunnittelusta muutosten toteuttamiseen. Hankkeeseen liittyvästä lainsäädäntöuudistuksen toisesta vaiheesta annetaan hallituksen esitys. Oikeusministeriön asettamien tavoitteiden mukaan hankkeen tulee olla valmis v.2018. Viranomaisyhteistyötä kehitetään tietotekniikkaa hyväksi käyttäen.

Konkurssiasiamiehen toimiston osalta tavoitteina ja keskeisimpinä toimenpiteinä ovat edesauttaa tehokasta konkurssimenettelyä, kehittää hyvää pesähoito- ja yrityssaneeraustapaa koulutuksella ja suosituksilla sekä konkurssiin liittyvän talousrikollisuuden torjunta tekemällä riittävässä määrin erityistarkastuksia ja julkisselvityksiä.

Tietoja henkilöstöstä

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Valtakunnanvoudinvirasto			
Henkilötyövuodet	26	32 ¹⁾	33 ¹⁾
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,2	5,0	5,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,99	3,99	3,99
Ulosottovirastot			
Henkilötyövuodet	1 196	1 150	1 128
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,0	9,2	9,2
Työtyytyväisyysindeksi	3,45	3,45	3,45
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10,8	10,8	10
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	4,3	4	4
Työtyytyväisyysindeksi	3,18	3,4	3,6

¹⁾ Sisältää URA-hanketoimiston henkilökunnan

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 105 847 000 euroa.

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot, yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot sekä konkurssiasiamiehen toimiston erityistilintarkastuksista takaisin perittävät korvaukset.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan v. 2017 saapuvan 2,9 milj. asiaa (v. 2015 2,6 milj. asiaa, v. 2016 arviolta 2,9 milj. asiaa). Vuosittain ulosotossa olevien velallisten määrä on viime vuodet pysynyt melko tasaisena (538 000 eri velallista v. 2013, 536 000 eri velallista v. 2014 ja 540 000 eri velallista v. 2015). Uusia velallisia eli velallisia, joilla ei ole ollut asioita vireillä edeltävän vuoden aikana, oli v. 2015 yhteensä 164 174 (160 835 v. 2014).

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen määrät laskivat v. 2015 edellisvuoden tasosta. Toisaalta valvontatyö useissa poikkeuksellisissa valvonta-asioissa ja julkisselvityksissä vaatii huomattavan määrän panostusta. Vuoden 2016 keväällä konkurssiasiamiehen toimiston valvonnassa oli noin 3 400 vireillä olevaa konkurssimenettelyä, joista 470 oli julkisselvityksessä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston toiminnalle vuodelle 2017 alustavasti seuraavat tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 746	2 800	2 800
Peritty (milj. euroa)	1 090	1 000	980
Perityn euron kustannukset (euroa)	0,09	0,1	0,1
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	47	45	45
Rahamääristä, %	51	45	45
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,9	7,3	7,5
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	37	37	37
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	2 416	2 300	2 345
Erikoisperinnästä tilitetty suoraan velkojille (milj. euroa)	29	20	20
Erikoisperinnän käsiteltäväksi otettu euromäärä (milj. euroa)	147	100	100
Konkurssipesien erityistarkastuksia	115	110	110
Aloitetaan konkurssipesien julkisselvityksiä	59	60	60
Ulosottokanteluiden määrä	49	70	70
Ulosottokanteluiden käsittelyaika, kk	5	6	6

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 71 500 000 euroa. Ulosottomaksutulojen määrä vastaa noin 70 % ulosottovirastojen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
--	-------------------	------------------------------------	----------------

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	102 731	111 042	106 017
Bruttotulot	302	120	170
Nettomenot	102 428	110 922	105 847
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 275		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 570		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kirjanpitoyksikkörakenteen muutoksesta johtuvat kirjanpitotehtävät	70
Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.05)	-35
Ulosottoimen rakenneuudistuksen tietojärjestelmähanke (URA ICT) (siirto momentilta 28.70.20)	2 899
Ulosottoimen rakenneuudistuksen tietojärjestelmähanke (URA ICT) (vuoden 2016 talousarvion siirto momentilta 28.70.20)	-5 384
Valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän (Kieku) käyttöönotto (vuoden 2016 talousarvion kertaluonteinen määräraha)	-135
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-24
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	52
Palkkaliukumasäästö	-373
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-90
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-506
Toimintameno säästö (HO 2015)	-720
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-829
Yhteensä	-5 075

2017 talousarvio	105 847 000
2016 II lisätalousarvio	-777 000
2016 talousarvio	110 922 000
2015 tilinpäätös	103 723 000

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat: Syyttäjälaitos on arvostettu ja luotettava toimija, joka vaikuttaa rikoksille kielteisen yleisen mielipiteen muodostumiseen. Oikeusturva toteutuu käytännössä, rikosvastuu toteutuu tehokkaasti sekä rikollisuus ja sen haitat vähenevät ja turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Asianosaisen kannalta keskeisiä, mitattavissa olevia laatuun ja yhdevertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja erot syyttäjänvirastojen välisissä syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyötä, syyttäjien osaamista ja erikoistumista sekä käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Vuoden 2015 alusta voimaan tullut syyteneuvottelumenettely aiheuttaa lisätyötä syyttäjille, mutta säästää ao. asioiden tuomioistuinkäsittelyssä.

Paikallissyöttäjille saapui v. 2015 yhteensä 83 370 asiaa. Ratkaistuja asioita oli 83 948 kappaletta. Lisäksi ratkaistiin noin 210 000 rangaistusmääräysasiaa. Jos summaaristen asioiden uusi lainsäädäntö tulee voimaan v. 2016, syyttäjät käsittelevät jatkossa noin 70 000 summaarista asiaa vuodessa. Sekä saapuvien että ratkaistujen asioiden määrän arvioidaan pysyvän noin 83 000—84 000 asiassa. Asioiden ns. painotetun työmäärän arvioidaan edelleen kasvavan, mikä johtuu vaativien asioiden osuuden kasvusta sekä näiden juttujen koon kasvamisesta.

Vuonna 2017 valmistellaan syyttäjälaitoksen organisaatiouudistusta toiminnallisista lähtökohdista siten, että uusi organisaatio voi aloittaa vuoden 2018 alusta.

Tietoja henkilöstöstä

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	515	534	534
— joista syyttäjiä ¹	357	375	375
— joista paikallissyöttäjät	337	357	357
Työtyytyväisyysindeksi	3,47	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,8	6,0	6,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjänviraston neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 46 096 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, syyttäjänvirastojen ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänviraston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2017 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	2,0	2,0	2,0
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	2 566	2 200	2 300
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	264	200	250
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, koko henkilöstö ¹)	910	910	927
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, syyttäjät)	1 315	1 324	1 320
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	94,0	95,0	97,0

¹⁾ Painotetussa työmäärässä huomioidaan se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työläämmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työmäärä lasketaan ratkaistusta jutuista, joiden aiheuttama työmäärä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työmäärän mukaan. Painotettuun työmäärään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	44 014	47 032	46 156
Bruttotulot	62	40	60
Nettomenot	43 952	46 992	46 096
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 126		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 397		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Valtakunnansyyttäjänvirasto	4 556
Paikalliset syyttäjyksiköt	39 365
Yhteiset menot	2 175
Yhteensä	46 096

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kirjanpitoyksikkörakenteen muutoksesta johtuvat kirjanpitotehtävät	70
Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.05)	-15
Valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän (Kieku) käyttöönotto (vuoden 2016 talousarvion kertaluonteinen määräraha)	-135
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-13
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	26
Palkkaliukumasäästö	-172
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-37
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-211
Toimintameno säästö (HO 2015)	-40
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-369
Yhteensä	-896

2017 talousarvio	46 096 000
2016 II lisätalousarvio	-282 000
2016 talousarvio	46 992 000
2015 tilinpäätös	46 223 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on oikeusturvan ja yhdenmukaisten käytäntöjen varmistaminen sekä suunnitelmallisen ja asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Jo pitkään jatkunut vankiluvun lasku näyttää pysähtyneen. Vankiluvun arvioidaan kääntyvän nousuun v. 2017. Tutkintavankien määrän arvioidaan nousevan noin 30:lla, kun tutkintavankien säilyttämistä poliisin tiloissa lyhennetään vuoden alkupuolella voimaan tulevan lakimuutoksen vuoksi pääsääntöisesti enintään seitsemään vuorokauteen. Seuraamuksiin liittyvien asiantuntijalausuntojen ja yhdyskuntaseuraamusten määrän arvioidaan pysyvän vuoden 2016 tasolla.

Toiminnan laajuus

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Vankeja keskimäärin	3 068	3 070	3 100
Vapaudesta vankilaan tulleet	5 671	5 670	5 740
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	3 093	3 090	3 090
Täytäntöön pantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	4 112	4 050	4 000
Seuraamuksiin liittyvät pyydetyt asiantuntijalausunnot	6 904	6 800	6 800

Vapautumista suoraan suljetuista vankiloista vähennetään ja avolaitosten käyttöä lisätään. Tavoitteena on, että v. 2017 valvotussa koevapaudessa on päivittäin keskimäärin 225 vankia. Vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolella viettämää aikaa sekä henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välistä vuorovaikutusta lisätään. Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon sisältöjä kehitetään. Yhteistyötä vankilan ulkopuolisten palveluja tuottavien toimijoiden, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa lisätään.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa kehitetään nykyisessä vankilaverkostossa. Organisaatorakenteiden ja tuottavuutta parantavien toiminta- ja työprosessien kehittämistä jatketaan. Rikosseuraamuslaitoksen toimitilahankkeiden, Hämeenlinnan naisvankilan, Keravan avovankilan ja Jyväskylän uudisrakennuksen (yhdyskuntaseuraamustoimisto ja avovankila) rakentaminen alkaa vuoden 2017 aikana. Hankkeissa pilotoidaan vankilakonseptia. Vuoden 2017 aikana otetaan käyttöön vankien ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden sähköisen asioinnin palvelut.

Tietoja henkilöstöstä

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Henkilöstömäärä, htv	2 700	2 511	2 521
Työtyytyväisyysindeksi	3,26		3,3 ¹
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	13,8	13,5	13,3

¹⁾ Rikosseuraamuslaitoksessa tehdään työtyytyväisyyskysely joka toinen vuosi.

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 213 821 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toimintamenojen maksamiseen.

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2017 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosten säilytysvarmuus, %	99,4	99,2	99,2
Vangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	38	40	42
Vankeusvangeista toiminnoissa keskimäärin päivässä, %	66	66	68
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % päättäneistä	84	82	82
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päättäneistä	85	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,3	1,4	1,4
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	12,3	12,3	12,3
Seuraamuksiin liittyvät pyydetty asiantuntijalausunnat vuodessa/htv	225	225	225
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	64 970	61 250	61 280
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	5 455	5 270	5 260

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Rangaistusten täytäntöönpano	187 511
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto (keskushallinto)	7 330
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	2 595
Täytäntöönpanoyksikkö	1 765
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	14 620
Yhteensä	213 821

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	240 138	225 196	226 265
Bruttotulot	14 012	13 770	12 444
Nettomenot	226 126	211 426	213 821
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 154		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	18 949		

Rikosseuraamuslaitoksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 esitys
--	-------------------	---------------	----------------

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	9 631	8 622	8 553
— muut tuotot	848	759	753
Tuotot yhteensä	10 479	9 381	9 306
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	9 717	8 699	8 629
— osuus yhteiskustannuksista	10 645	9 142	9 051
Kustannukset yhteensä	20 362	17 841	17 680
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-9 883	-8 460	-8 374
Kustannusvastaavuus, %	51	53	53

¹⁾ Sisältää työtoiminnan ja laitostuottojen kustannusvastaavuuslaskelmat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun säästön siirto momentille 33.01.06	34
Kirjanpidon keskittäminen säästön siirto momentille 33.01.06	7
Toiminnan kehittämis- ja asiakasjärjestelmähanke (Roti) (siirto momentilta 28.70.20)	3 500
Toiminnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähanke (Roti) (vuoden 2016 talousarvion siirto momentilta 28.70.20)	-3 200
Toimitilahankkeet	1 500
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-99
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-50
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	1 105
Palkkaliukumasäästö	-644
Palkkausten tarkistukset	-1
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	176
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 137
Toimintameno säästö (HO 2015)	-1 130
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-1 355
Tasomuutos	3 689
Yhteensä	2 395

2017 talousarvio	213 821 000
2016 II lisätalousarvio	-250 000
2016 talousarvio	211 426 000
2015 tilinpäätös	228 921 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 400 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin ja kansallisomaisuuden kunnan ylläpitämiseen. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien

rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalta kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Tavoitteena on työllistää keskimäärin 175 avolaitosvankia. Avolaitosten majoituskapasiteettia käytetään myös ko. laitoksiin sijoitettavien arviolta keskimäärin 40 laitoksen ulkopuolella siviilityössä tai opiskelemissa käyvän vangin majoittamiseen. Työllistämisen ja ylläpitomenot ovat noin 31 000 euroa vankia kohti vuodessa.

2017 talousarvio	5 400 000
2016 talousarvio	5 400 000
2015 tilinpäätös	5 400 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 453 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjäistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kuntavaalit 2017, valmistelumenot	3 315
Presidentinvaali 2018, valmistelumenot v. 2017	1 200
Maakuntavaalit 2018, valmistelumenot v. 2017	200
Vaalitietojärjestelmän menot	3 165
Muut vaalimenot	573
Yhteensä	8 453

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntavaalit 2017, valmistelumenot	3 240
Maakuntavaalit 2018, valmistelumenot v. 2017	200
Muut vaalimenot	164

Talousarvioesitys 2017, Oikeusministeriön ehdotus

Presidentinvaali 2018, valmistelumenot v. 2017	1 200
Vaalitietojärjestelmän menot	965
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	3
Yhteensä	5 772

2017 talousarvio	8 453 000
2016 II lisätalousarvio	3 000
2016 talousarvio	2 681 000
2015 tilinpäätös	17 589 801